

Preek Psalm 122. PG-Elst, 21 september 2025, Vredeszondag

Gemeente van Christus,

Vandaag is het 'Vredeszondag' in de kerk.

Niet alleen in onze kerk, maar in alle kerken in Nederland.

En het landelijke thema is: 'Niets doen is geen optie'.

Niets doen is geen optie...

Ik hoor daar een gevoel van urgentie in:

"We moeten iets doen!"

En ik begrijp dat gevoel heel goed en ik voel het zelf ook:

vrede lijkt zo ver weg,

we worden dagelijks overspoeld met berichten over oorlog, geweld,
gevechten, aanslagen op onschuldige mensen, kinderen, journalisten...

het is zó erg allemaal en zó veel,

je voelt je machteloos en hopeloos:

hoe lang gaat dit allemaal nog duren en hoe gaat het eindigen?

Kan niemand het stoppen?

Moet de regering niet meer doen?

Wat kunnen wij doen?

Niets doen is geen optie!!

Met de leden van de ZWO-commissie bereidde ik deze dienst voor.

En we spraken over het thema van vandaag.

En over 'vrede' die vaak zo ver weg lijkt en die je,
wij allemaal,

zo graag dichtbij zou willen hebben.

Maar in dat voorbereidingsgesprek merkten we al snel hoe complex
dat was: om überhaupt over het thema te praten!

Wat voor de één voor de hand ligt: in actie komen, demonstreren,
een rode lijn trekken,
is voor de ander helemaal niet vanzelfsprekend:
die zoekt liever het gesprek, de luisterende houding.

En als je iets doet, wat dan ook, doe je dat dan als enkeling,
of als groep? Namens de kerk, de kerkenraad, de gemeente,
de landelijke kerk, de kerk wereldwijd?

En hoe voorkom je dan dat de polarisatie die er tussen mensen is,
de minister president sprak er zijn zorgen nog over uit, deze week,
hoe voorkom je dan dat de polarisatie tussen mensen niet
groter wordt in plaats van kleiner?

In klein comité merkten we al hoe complex het was,
dus ga maar na hoe dat is in het groot!

Vrede zoeken en vrede vinden en ontdekken wat daar voor nodig is...
het lijkt een schier onmogelijke opdracht.

Vandaag hebben we Psalm 122 gelezen, een pelgrimslied is dat.
De pelgrims zijn op weg naar Jeruzalem.

Jeruzalem is een bijbels beeld voor de vrede.
Het gaat dus om het beeld, niet om de geografische plaats.
Jeruzalem is het beeld, het symbool, de metafoor voor 'vrede'
in de bijbel.
Jeru-sjaloom: daar zit het woord sjaloom in, dat betekent vrede.

De pelgrims zijn op weg naar de stad.
Ze zijn er nog niet, ze zien het voor zich.
Ze verlangen ernaar om daar te komen.

Zoals ook wij ernaar kunnen verlangen, naar de vrede.
En het zo graag ook voor ons zien:

dat je veilig over straat kunt, ook 's nachts, ook als vrouw,
dat kinderen gewoon op straat kunnen spelen en iets kunnen oprapen,
zonder dat ze bang hoeven te zijn dat ze een granaat oppakken.
Dat je een huis hebt dat niet lekt,
dat je een plek hebt om te wonen,
dat je niet in angst hoeft te zitten voor je pensioen,
dat je niet uit je land hoeft weg te hollen omdat je vervolgd wordt
voor je denkbeelden, je geloof, je geaardheid,
of omdat je je gebarsten akkertje niet meer kunt verbouwen en
daarom niets te eten hebt.

Dat zijn voor mij allemaal dingen die met 'vrede' te maken hebben.

En wat kun je daar naar verlangen, dat dat er is,
dat je daarnaar op weg bent, dat je daarbij in de buurt komt,
als mens, als groep, als land, als volk.
Net als die pelgrims die Psalm 122 op hun lippen hebben,
ernaar verlangen: naar de sjaloom.

Wat ik heel mooi vind aan deze psalm dat is dat het een realistische
psalm is en dat vrede' geen roze wolk is,
maar een situatie die gebouwd, die opgebouwd moet worden.
Met stenen, cement, muren. Opgetrokken, gestut, gefundeerd.

Steen voor steen worden de contouren van de stad van vrede
duidelijk in Psalm 122:
Eerst de buitenmuren, dan de binnenkant en tenslotte de materie die
alles bij elkaar houdt.

Ik licht er een paar aspecten uit vanmorgen.

Eerst de buitenmuren van de stad van vrede.
'Het huis van de Heer',
staat er in het eerste vers en het laatste vers van de psalm.
Dat zijn als het ware de muren waarbinnen de stad wordt
opgetrokken.
Daar waar liefde is, daar woont God.
God is waar de liefde woont.
Dat is zijn huis.
Dat zijn de buitenmuren van de stad van vrede.

En als de buitenmuren staan wordt het centrum van de stad gebouwd:
die staan middenin de psalm.
Het prijzen van de naam van de Heer en de zetels van het gerecht.
Het besef dat niet jij het middelpunt van alles bent,
maar dat er Iemand is die boven je uitgaat aan wie je het leven dankt
in je loflied
en die erop uit is dat ieder mens tot zijn of haar recht komt.
Dat is de kern van de stad van vrede.

De buitenmuren staan.
Het centrum is opgetrokken.
En vervolgens wordt de stad bijeengehouden door het cement
van de vrede.

Want er is iets aparts aan de hand met deze psalm.
Als je hem namelijk in het hebreuws hardop voorleest
(het hebreuws is de oorspronkelijke taal van het Oude Testament),
dan hoor je allemaal sj-klanken.

Sj-sj-sj- hoor je:
'Sj' van 'Jeru-sjaloom'; 'sj' van 'sjaloom'
Als een soort cement worden al die losse stenen en muren in dit lied
aan elkaar gelijmd met de 'sj-en' van 'sjaloom'.

En zo komt de stad daar uiteindelijk tevoorschijn uit de Psalm:
gebouwd, gemetseld, hecht en dicht aaneen.

'Schouder aan schouder' staat er letterlijk.
En dat kan natuurlijk helemaal niet,
want huizen hebben geen schouders,
maar je snapt wat de dichter hier bedoelt:
zo'n stad is een menselijke stad.

En ook: Jij als mens kunt zelf zo'n huis zijn
waar de stad van vrede uit opgebouwd wordt.
Vorige week sprak ik een collega uit mijn intervisiegroep van
interimpredikanten.
Ze had een experiment gedaan met een kerkenraad waar gedoe was.
Ze wilde die kerkenraad een spiegel voorhouden.

Ze had een paar bamboetakken uit haar tuin gehaald,
had die takken aan elkaar geplakt met ducttape.
Ze had aan de leden van de kerkenraad gevraagd of ze op een rij
wilden gaan staan met hun handen voor zich.
Daar had ze de aan elkaar geplakte bamboetakken opgelegd.
De opdracht was: probeer met elkaar de tak op de grond te leggen.

De groep was 1,5 uur bezig geweest.
Het lukte niet.
De stok ging omhoog in plaats van omlaag.
Sommigen werden boos, anderen liepen gefrustreerd weg,
een paar kregen de slappe lach.
Mijn collega keek het van een afstandje aan.

Tenslotte stopte ze het experiment en onthulde de clou:
De stok krijg je alleen maar naar beneden als je met elkaar
schouder aan schouder gaat staan.

Als je de armen tegen elkaar aandrukt.
Door de zijwaartse kracht ontstaat verbinding.
En alleen vanuit de verbinding lukt het om iets tot stand te brengen.

In de spiegel van de met ducttape aan elkaar geplakte bamboetakken
beseften de kerkenraadsleden toen wat nodig was om de vrede
onderling te bewaren of weer terug te krijgen.
En dat ze elkaar daarvoor ook iets moesten gunnen.

Het is natuurlijk maar vrede op de vierkante cm van je bestaan,
maar daar begint het wel mee.
Los je daarmee de oorlog op?
Nee.

Kom je daarmee de polarisatie in de maatschappij te boven?
Nee.

Raak je daarmee het gevoel van machteloosheid of hopeloosheid
kwijt?
Een beetje.

Want je kunt 'iets' doen: Niets doen is immers geen optie.

Je kunt iets doen, op de plek waar je leeft.
Met de mensen met wie je omgaat.
Op de positie waar je zit, hoe klein en marginaal dat ook lijkt.
En dat is niet niks.

"Wat kan ik doen?", die vraag heb ik mijzelf ook gesteld deze weken.
En ik sprak daar ook over met collega's naar aanleiding van de
manifestatie op de stoep voor het LDC in Utrecht,
waar veel predikanten in toga een statement eisten van het
moderamen met betrekking tot het geweld door Hamas en Israel.

Eén van mijn collega's vertelde dat hij zich daar zelf niet in toga zag staan, maar dat hij wel geraakt werd door het oplezen van namen van weerloze slachtoffers in Gaza.

"Want", zo zei hij:

"zo werd de schijnwerper gericht op de wond van de dood en de zinloosheid van het geweld daar.

Zoals in het leven van Jezus.

Die zelf ook de wonden en de pijn van dit leven aan het Licht liet komen en daarmee een appel deed op het geweten van de omstanders.

Geweten tegenover geweld,
omdat daar het begin van genezing kan groeien.
Het lijkt niks: het oplezen van een paar namen.
En toch: het is niet niks.

*Verzet begint niet met grote woorden, zei Remco Campert al,
maar met kleine daden.*

*Zoals storm met zacht geritsel in de tuin,
of de kat die de kolder in z'n kop krijgt.*

*Zoals brede rivieren
met een kleine bron
verscholen in het woud,*

*zoals een vuurzee met dezelfde lucifer
die de sigaret aansteekt*

*zoals liefde met een blik,
een aanraking iets dat je opvalt in een stem.*

*Jezelf een vraag stellen
Daarmee begint verzet
En dan die vraag aan een ander stellen.*

En ik zou Remco Campert willen parafraseren voor vandaag:

Jezelf een vraag stellen
daarmee begint vrede
en dan die vraag aan een ander stellen.

Straks na de dienst zullen de leden van de ZWO-commissie u
onder de koffie uitnodigen om met hen en met elkaar
in gesprek te gaan over de vragen die aan het begin van de dienst
uitgedeeld zijn.

We doen iets, op deze Vredeszondag.
Want inderdaad: niets doen is geen optie.

Amen.

Ja, God,
zwijgend steken wij een kaars aan, omdat wij zoeken naar woorden.
Zoveel woorden gaan er rond in ons leven.
Er wordt zoveel gezegd, beweerd, gediscussiëerd, betwist,
beredeneerd om ons heen en ook binnen in ons houden de gesprekken
nooit op: doe ik het wel goed, kan ik iets doen, wie ben ik, word ik
gezien en gehoord? Wat zal ik zeggen...
Zoveel woorden zijn er, maar een woord van hoop en vrede,
dat is soms zo zeldzaam, God.
Maar daarom zijn wij hier, om in uw huis uw aangezicht te zoeken.
Om dicht bij U te zijn die geest en waarheid zijt.
Daarom zingen wij...

God,
Zwijgend steken wij een kaars aan, omdat wij zoeken naar woorden.
Zoveel woorden zeggen wij tegen elkaar, zoveel woorden over
wat we zien en horen, over wat we vinden en wat we doen,
over wat er anders kan en anders moet.
Zoveel woorden gaan er rond onder ons, maar een woord van hoop en
vrede, dat is soms zo zeldzaam, God.
Een woord dat verbinding legt,
een woord waarmee we de ander iets gunnen...
Maar daarom zijn wij hier, om in uw huis uw aangezicht te zoeken.
Om dicht bij U te zijn die geest en waarheid zijt.
Daarom zingen wij...

God,
Zwijgend steken wij een kaars aan, omdat wij zoeken naar woorden.
Zoveel woorden gaan er rond in deze wereld.
In onze maatschappij, in onze politiek, in de algemene beschouwingen,
op Windsor Castle, op het slagveld, zoveel pijlen die wij op elkaar
afvuren. Maar woorden die ons raken, die ons moed geven, hoop, die

vrede stichten, toekomst openen, die zijn soms zo zeldzaam, God....
Maar daarom zijn wij hier, om in uw huis uw aangezicht te zoeken.
Om dicht bij U te zijn die geest en waarheid zijt en die ons
richting geeft en leidt.
Daarom zingen wij...